

FORUM FÖR FÖRÄNDRING

Rädda Barnen

METODHANDBOK OM RÄDDA BARNENS
TJEJ- OCH KILLFORUM

Inledning

På Lika Villkor är ett program inom Rädda Barnen som arbetar med långsiktig hållbar samhällsförändring i några av Sveriges socioekonomiskt mest utsatta områden. Programmet startade 2010 med utgångspunkten att stärka barns och ungdomars inflytande och möjligheter till att påverka sin närmiljö, sin framtid och samhället i stort. Metoden som beskrivs närmare i denna skrift handlar om att skapa forum för förändring, med normkritiska perspektiv, barnkonventionen, självorganisering och social mobilisering som grund.

*På Lika Villkor*s vision är att alla barn, oavsett bakgrund eller uppväxtmiljö, ska ha samma möjligheter att delta i samhället.

Det övergripande målet är att inga barn ska diskrimineras på grund av att de växer upp i miljöer med socioekonomisk utsatthet.

Vi vill att alla barn ska känna att de kan påverka sin framtid och sin omgivning samt att de ska ha inflytande över frågor som berör dem.

Alla barn ska ges möjligheten att förverkliga sina drömmar.

Vi lever i ett samhälle som är ojämlikt och segregat på många plan; ekonomiskt, socialt, kulturellt och politiskt men också geografiskt. Skillnader i uppväxtvillkoren för ett barn kan vara stora beroende på exempelvis var barnet bor, vilken hudfärg det har, vilken religion det tillhör eller vilket kön det har. Sannolikheten att bli utsatt för diskriminering och marginalisering ökar för ett barn som inte föds med det som i samhället bedöms som fördelaktiga ekonomiska och sociala förutsättningar. Våra erfarenheter visar dessutom att barns självbild och känsla för sammanhang påverkas av samhällets beskrivningar om exempelvis barnens områden, hudfärg, ekonomiska situation och religionstillhörighet.

Därför är det av yttersta vikt att det finns lokala verksamheter och plattformar där barn och ungdomar får växa som individer, på sina

egna villkor. Tjej- och Killforum är verksamheter som arbetar utifrån ambitionen att skapa just dessa forum för förändring. En förändring som utvecklar barnets kraft och förmåga men också skapar en förflyttning hos makthavare och andra aktörer i samhället som påverkar barns uppväxtvillkor.

Arbetet inom *På Lika Villkor* syftar till att skapa en bestående förändring för barn och ungdomar i socioekonomiskt utsatta områden. Vi vill minska känslan av maktlöshet, marginalisering och den otrygghet som många upplever genom att tillsammans med de boende bygga upp och öka självkänslan, framtidstron och tryggheten i området.

Det är ett rättighetsbaserat arbete som bland annat rör frågor om skolan, boende, meningsfulla fritidsaktiviteter, hur man kan påverka samhället och andra aktuella frågor i de områden vi jobbar.

För *På Lika Villkor* är det avgörande med lokal förankring och att ägandeskapet finns hos de boende i de områden vi jobbar. Tillsammans med barn, ungdomar och deras föräldrar och i partnerskap med andra samhällsaktörer, jobbar vi för att förbättra livsvillkoren för barn. Genom att skapa mötesplatser och verktyg som underlättar organisering stärks deltagarnas självkänsla och kunskaperna hos barnen om deras rättigheter ökar. Våra målgrupper styr verksamheterna och bestämmer innehållet utifrån sina egna intressen och behov.

Allt vårt arbete utgår ifrån barnens bästa. Inom *På Lika Villkor* vet vi att varje barn har potential att utveckla förmågor som leder till att deras drömmar förverkligas, så länge samhället skapar förutsättningar för det. Därför är varje barns röst viktig i utvecklingen av ett samhälle med minskad segregation och ökad jämlikhet.

Ola Mattsson
Chef för Sverigeprogrammet

Om denna skrift

Denna skrift handlar om hur Rädda Barnen arbetar med Tjej- och Killforum för att stärka ungdomar i områden där de boende är socialt och ekonomiskt diskriminerade och marginaliserade. Den är en beskrivning av förhållningssätt och metoder som används i våra forumverksamheter. Skriften bör ses som en introduktion till vårt arbete med Tjej- och Killforum.

När vi försöker beskriva metoden som Tjej- och Killforum använder sig av ser vi att det finns en svärfångad kvalitet i arbetet som handlar om det som vi kallar ”rätt person på rätt plats”. Kort kan man beskriva det som att det handlar om personers lämplighet och egenskaper, om de livserfarenheter en person bär med sig och vilken förmåga en person har att möta andra människor. Det är en balansgång att som ledare kunna vara personlig och bygga relationer men ändå säkerställa att forumets framgång inte enbart är personbundet och står och faller med en viss ledare. Rutiner, samverkan, dokumentation och regelbunden uppföljning är nyckeln till en robust och långsiktig forumverksamhet.

Det som står i den här texten kommer bara, i bästa fall, att kunna vara vägledande och ge tips om hur vi arbetar. Forumet och dess framgång kommer alltid vara beroende av de ledare och personer som ska jobba med verksamheterna. Deras förmåga att se ungdomarna och förstå deras situation betyder mer än någonting annat. Det handlar om att ha kraften och det genuina engagemanget, att vilja lägga tiden det tar att lära känna ungdomarna och driva ett väl förankrat långsiktigt förändringsarbete.

Livsvillkor

Hur ser situationen ut för en 13-åring som bor i ett socioekonomiskt utsatt område i dagens Sverige? Alla individer har olika möjligheter till att hantera sin livssituation men så här ser verkligheten ut för många av de barn och ungdomar vi möter inom ramen för *På Lika Villkor*:

- Området de bor i har dåligt rykte och mediebilderna av området är negativt.
- De ser skillnader mellan deras eget och andra områden.
- Skolan de går i har dåligt rykte och är nedläggningshotad.
- Även om de är födda i Sverige kallas de för invandrare.
- Deras lärare har låga förväntningar på dem på grund av föreställningar om deras bakgrund och/eller det område de bor i.
- De får höra att deras namn kan utgöra ett hinder för dem i framtiden, när de söker jobb eller i andra sammanhang.
- De flesta vuxna runt omkring dem arbetar i bästa fall i lågstatus- eller i serviceyrken.
- Deras föräldrars situation, deras kultur och deras religion debatteras som om de vore problem.
- De ser få eller inga som de kan identifiera sig med i maktens korridorer eller i medievärlden.
- Deras egna berättelser om hur de upplever sin situation och den diskriminering de utsätts för tas inte på allvar eller bemöts ofta med misstro eller förminskande ansatser från instanser och myndigheter.
- Rasistisk organisering och de högerpopulistiska vindarna som drar genom samhället och sträcker sig ända in i Riksdagen präglar deras vardag och sätter gränser för deras möjlighet att känna sig trygga i offentliga miljöer.

”Att hjälpa sitt eget område, ta hand om andra, räcka en hjälpsam hand till den i nöd är väldigt viktigt. Om vi ungdomar inte engagerar oss tror jag att det skulle bli ganska tråkigt, för det är ju vi ungdomar som är mest kreativa.”

Khulud, deltagare

VAD ÄR ETT TJEJ- OCH KILLFORUM?

Platser för förändring

Forumet i Rädda Barnens regi är en mötesplats för ungdomar. Det kan äga rum på ungdomsgården, i skolan eller i en lokal som ungdomarna känner väl till, exempelvis ett Folkets Hus i området. Forumet kan äga rum på dagtid eller på kvällen men oavsett plats och tid så är upplägget i stort sett detsamma. Forumet hålls i regel en gång i veckan.

Lokalen där forumet äger rum bör vara skild från annan verksamhet så att forumet kan arbeta ostört. Det är förutsättningen för att kunna arbeta med gruppen och för att ungdomarna ska känna sig trygga att diskutera olika teman och ordna aktiviteter.

Ungdomarna i forumet bestämmer tillsammans med forumledaren vilka teman och aktiviteter som ska genomföras och vilka personer som ska bjudas in. Det är ett medskapande arbetssätt där deltagarnas idéer och förslag alltid är det som utgör grunden för forumet. I forumet kan ungdomarna utveckla och öva sina kunskaper och åsikter, därigenom stärks gruppen men även ungdomarnas individuella kompetens och självkänsla. När ungdomarna själva är engagerade blir de modigare och kan bli aktiva i ett större förändringsarbete. Det utgör grunden till att de organiserar sig, deltar i samhällsdebatten och blir förändringsaktörer.

Medskapande i Tjej- och Killforum handlar om att ungdomarna inte är passiva mottagare utan aktiva skapare och deltagare. Forumdeltagare och ledare arbetar tillsammans för att maxa forumets potential och fylla det med relevant innehåll.

” Själva aktiviteten kommer inte av sig själv för att de sitter i ett rum och pratar med oss, utan det är för att vi tror på dem och stöder dem i det som de vill göra.”

Forumledare

Varför dela upp utifrån könsidentitet?

Det enkla svaret på frågan är att målgruppen själv har bett om dessa separatistiska forum och namngett forumen. Tjejforum uppkom i Järva då det var en majoritet av killar som hängde på ungdomsgården och tjejerna kände att de också ville ha en given plats där. De ville göra samma saker som killarna, men utan att behöva känna sig iakttagna eller stressade. Våra deltagare upplever, och ger uttryck för, att det också finns vissa saker som är lättare att prata om med andra som de delar könsidentitet med. Separatismen skapar tryggare rum i vissa fall och därför drivs forumen på just det sättet.

Ibland sammanfaller behoven från forumen och ämnen berörs som engagerar alla ungdomar i området, eller som man av någon annan anledning vill ta upp i större grupp, och då slår vi ihop forumen till Ungdomsforum. Ungdomsforum är större mötesplatser där alla forumdeltagare kan träffas och diskutera samma ämne. Detta kan hända så ofta som en gång i månaden på vissa platser.

Även om Tjej- och Killforum till sina namn ger uttryck för en binär uppdelning av kön och därmed kan bidra till att stärka bland annat såväl cis-normen som tvåkönsnormen så har Rädda Barnens program *På Lika Villkor* ett kritiskt förhållningsätt till samma normer. Vi inser att forumnamnen är begränsande på många sätt och att det finns personer, exempelvis med ickebinär könsidentitet, som i och med det kanske inte kommer känna sig hemma i verksamheterna. Men i forumen och i all vår verksamhet är det tydligt att vi pratar om könsidentitet som något icke-binärt och att vi försöker skapa rum där alla känner sig välkomna.

Kort om Tjejforum

En kväll i veckan på ungdomsgården träffas tjejer från 13 år och uppåt tillsammans med forumledare, ideella ledare och referensgruppen. Då har de hela ungdomsgården för sig själva. En del av de tjejer som deltar i forumet tycker att det räcker att "få ha en egen kväll på gården" och att det är skönt att bara få hänga med vänner. Andra

Jag tycker att det är bra att bara vi tjejer får göra något tillsammans."

Citat från Tjejforum

SÅ FUNKAR FORUMEN

- Grupperna består av 10–30 personer från 13 år och uppåt. Gruppen kan själva bestämma åldersspann eller så sätts begränsningarna av den fysiska platsen forumet genomförs på.
- Forumdeltagarna börjar varje termin med en planeringsworkshop då forumet fylls med innehåll. Minst hälften av träffarna handlar om aktuella ämnen och de andra träffarna kan ha fokus på teambuilding och att uppleva och prova aktiviteter eller annat gruppen önskar.
- Varje forum har minst 10 träffar per termin.
- Tjej- och Killforum kan arbeta med öppna forum, ha en "medlemsstruktur" eller jobba exempelvis inom elevens val på en skola. Varje forumupplägg kommer med sina särskilda för- och nackdelar. I varje forum får man utgå ifrån vad gruppen vill och det som funkar i lokalen och prova sig fram för att hitta ett upplägg som fungerar.
- Gällande medlemsstrukturen så fungerar det så att forumen öppnar för nya medlemmar varje termin. Efter en månad stänger forumet och bara de som blivit medlemmar får fortsätta i gruppen den terminen. Ibland kan detta kombineras med "öppna kvällar" exempelvis tjejkvällar på en ungdomsgård, men det kan vara svårt att bedriva forumarbete på en sådan kväll då det lätt blir mer ostrukturerat och en annan typ av verksamhet.
- Forumdeltagarna sätter sina egna regler gällande exempelvis mobilanvändning och att hålla tider, samt diskuterar igenom vilket förhållningssätt deltagarna förväntas ha mot varandra. Alla skriver under de gemensamt beslutade reglerna och förhållningssätten och bestämmer tillsammans i förväg vad som ska hända om någon bryter mot dessa. Exempelvis, att en inte kan vara med i forumet mer om den varit borta tre gånger utan anledning eller har meddelat detta till sina ledare.
- Sociala medier som Snapchat, Instagram och Facebook bör vara begränsade i forumen. Det är viktigt att påminna om samtycke till publicering även bland deltagarna samt diskutera personlig integritet och vad det betyder inom forumets väggar.
- Forumen kan ha "öppna träffar" för andra ungdomar i området eller utanför – t.ex. för att visa upp sin verksamhet och rekrytera ungdomar till nästa termin eller för att bjuda kompisar på en rolig händelse, inspirerande föreläsning eller intressant föreläsning.
- Varje termin hålls relationsbyggande aktiviteter som riktar sig till deltagarnas föräldrar, de bjuds in för att lära känna ledare och för att få en bild av hur forumet arbetar.

vill diskutera och planera hur de tillsammans kan stärka sig själva, varandra och närsamhället. Hur många som kommer vid varje tillfälle varierar i början men efter några gånger har en kärna av tjejer som vill engagera sig börjat märkas och det är de som senare blir Tjejforum. Vid någon av de första träffarna bestäms innehållet för resten av terminen.

Tjejforum är en plats för unga tjejer att prata om de frågor som är aktuella eller känns svåra i vardagen. Frågor som ideal, normer och självkänsla är vanliga ämnen. Ofta hamnar fokus på den diskriminering och den utsatthet många av de unga tjejerna upplever i samhället. Antirasism och frågor om jämställdhet präglar samtalen oavsett vilket ämne det är som diskuteras.

” Tjejforum har inte bara påverkat mig under den tid jag var deltagare, utan överhuvudtaget har Tjejforum hjälpt mig att få kontakter. När Rädda Barnen började arbeta med Tjejforum märkte ledarna från början att jag hade många åsikter, de hjälpte mig att föra vidare dessa åsikter. Från början var jag bara med, men ledarna såg något i mig och bjöd med mig på olika saker. Sen dess har det gått uppåt.”

Mariam, deltagare

EXEMPEL: TJEJFORUM JÄRVA

Under hösten 2017 uppmärksammades hashtagen #metoo i sociala medier för att belysa hur omfattande sexuella trakasserier och övergrepp gentemot kvinnor är. Kvinnor inom olika branscher började uppmärksamma detta på olika sociala medier och under hashtagen #tystiklassen deltog flera elever i ett upprop mot sexuella trakasserier inom skolan. #metoo blev ett omdiskuterat ämne på den skola där Tjejforums deltagare går. Genom diskussioner i Tjejforum fick deltagarna definiera vad sexuella trakasserier är och hur de önskar att skolan skulle arbeta med frågan, både förebyggande och hur skolan ska agera om kränkningar väl inträffar. På två timmar tog ungdomarna fram ett förslag till handlingsplan för hur skolan kan arbeta bättre för att motverka sexuella trakasserier. Skolans rektor och personal uppskattade arbetet och gjorde Tjejforums förslag till ett officiellt styrdokument för skolan, en ”policy” mot sexuella trakasserier och övergrepp.

Kort om Killforum

Killforum är en mötesplats för killar. I forumet utvecklas verktyg för unga killar att träna sig i att diskutera egenmakt, normkritik och maskulinitet. På Killforum pratar man om synen på manlighet och om unga killars vägval i livet och att växa som människa. Killforums arbete är förebyggande på så vis att det tidigt ger deltagarna en möjlighet att reflektera över vad manlighet är, få kunskap om hur manligheten konstrueras i samhället och diskutera hur de själva vill vara i relation till sin omgivning.

Killforum fokuserar på att samtala om och reflektera över komplicerade frågor som berör var och en av deltagarna på olika sätt och som i förlängningen kan ha stor betydelse i lokalsamhället där forumet verkar. Diskriminering, identitet, social mobilisering, maskulinitet, våld och genusfrågor är några av de teman som tas upp.

” Först gick jag till Killforum mest för att jag ville gå till ungdomsgården, men jag insåg snabbt att det var intressant. Jag är nyfiken och förstod att här kunde jag lära mig saker som jag kommer behöva och ha nytta av i framtiden.”

Hamza Heidar, deltagare

” Jag har varit med om att killar i forumet har en ganska hopplös inställning till sig själva och till samhället. De kan tidigt dra en hård gräns gällande sina möjligheter och säga 'Lyssna nu, det här snacket är onödigt. Det här kommer inte hjälpa mig, allt är riggat. Jag klarar inte av skolan, det är kört för mig ändå.' Jag vet vad killarna pratar om då, för jag har också känt de känslorna. Det handlar inte bara om deras egen inställning, för vilka personliga egenskaper de än har så finns det strukturella hinder som begränsar dem. Diskriminering och brist på resurser skapar en känsla hos dem som mynnar ut i en hopplöshet och de börjar se på sig själva som grabbar utan en framtid. Som ledare försöker jag öppna upp då, och fråga: 'På vilket sätt kan du säga att det här är kört? Det är många här som känner som du, vi måste försöka snacka om det.' Det är den fasen som är svårast, när möjligheterna känns så långt bort. De kanske precis har börjat komma till Killforum och inte riktigt hittat sin plats. Just då är det extra viktigt att vi ledare är där, som goda exempel, som lyssnare och möjliggörare och som personer de kan identifiera sig med.”

Forumledare

VAD HÄNDER PÅ FORUMET?

- Exempel på ämnen som diskuteras på forumen: jämställdhet och ideal, kärlek och samliv, studie- och yrkesval, lokal politik, samhällsbygge och stadsplanering, medias makt, diskriminering och utsatthet, kriminalitet och droger, myndigheter och institutioner, projektplanering och mycket annat.
- Exempel på aktivitet och teambuilding: spa-kvällar, biljard, bowling, skidåkning, övernattnin, studiebesök, matlagning, disco eller konsert, besök på badhus, poesiworkshop, bokcirkel, läsläsning, ”hjälp-din-kompis-kvällar”, rollspel, skogspromenad, bio- eller filmkväll, tv-spel, fotbollsturnering eller baktävling.
- Ofta kommer gäster och diskuterar relevanta ämnen, utifrån deltagarnas önskemål och aktuella frågor. Det är viktigt att deltagarna får förbereda sig innan gästerna kommer. Lokala fastighetsbolag och kommunpolitiker, tjänstepersoner, ungdomsmottagning, studievägledare, förebilder från området är alla bra exempel på personer som kan ha en intressant historia att berätta eller viktiga frågor att diskutera. Det är viktigt att sitta ner med gästen i förväg och gå igenom regler och förväntningar.
- Vid varje forumtillfälle hålls en samling där alla deltagarna presenterar sig och får säga något om exempelvis hur veckan varit. En ledare är moderator, fördelar ordet och håller ro i gruppen. Det kan vara roligt att köra en teambuildingövning i början av forumet. Om forumet sker efter skoltid är det viktigt att det finns näringsrik mat och gott fika – det höjer stämningen i gruppen och skapar en möjlighet för alla att delta. Det kan vara viktigt också att låta forumet börja med ”fri tid” så att deltagarna får snacka av sig och uppdatera sig med varandra, annars kan det vara svårt att hålla fokus på forumets tema.

METODER OCH FÖRHÅLLNINGSSÄTT

Social mobilisering för social förändring

På andra ställen i denna skrift använder vi begreppet *egenmakt* för att beskriva en individs process och tillgång till det den behöver för att påverka sitt närsamhälle. *Social mobilisering* beskriver samma sak fast för en grupp. Social mobilisering är en del i Tjej- och Killforums metod eftersom det är så forumen är med och formar området det finns i. Det handlar helt enkelt om att individer går samman för att förändra sin situation eller något i samhället.

Hur forumen arbetar med olika problem som de ser eller ställs inför skiljer sig åt beroende på hur situationen ser ut. Men gemensamt för forumens arbete är att det är självorganiserande. Gruppkonstellationer växer fram och luckras upp beroende på behovet för stunden samt lust och motivation hos individer eller gruppen att jobba med problemet. Forumet blir helt enkelt en regelbundet återkommande kanal för social mobilisering och organisering som kan följa på det.

Forumledarna och forumet fyller en understödjande funktion för framväxande eller vidareutvecklade egenmakt hos deltagarna på Tjej- och Killforum. Det är viktigt för forumledarna att hela tiden vara medvetna om sin roll och att vara noggrann med att inte ta över eller låta forumet bli för personbundet. Att jobba med social mobilisering som verktyg utgår ifrån att all förändringsmakt ligger hos målgruppen, Tjej- och Killforum är bara plattformen för det.

” Vi lär oss att våga säga vad vi tycker till varandra och de vuxna som jobbar med oss i ungdomsgården.”

Ali, Rinkeby

I arbetet med social mobilisering är det viktigt att tänka på att:

- Även välmenande stöd kan få motsatt effekt. Om exempelvis forumledaren tar för mycket plats kan det stjälpa framväxandet av egenmakt eftersom gruppen eller individen då förlitar sig på att någon annan sätter in åtgärder eller löser problem.
- Processer måste få ta sin tid. Även om det kan tyckas som att gruppen gör samma misstag flera gånger eller inte kommer framåt så måste gruppen tillsammans ta sig igenom vissa steg för att lära sig. Att underlätta gruppens process och jobba med dynamiken kan skapa bättre förutsättningar för ett väl avvägt beslutsfattande och en schysstare kultur inom gruppen, men i övrigt så är gruppens gemensamma arbete en del av resultatet.
- Även om gruppen utgör en förändringsaktör betyder det inte att alla individer i den enskilt gör det, eller att deltagarna i forumen ser på sig själva som lokala påverkansaktörer eller makthavare. På sikt kan en sådan förståelse växa fram och då kan den komma med prestationsångest eller andra jobbiga känslor. Allas olika inställning till förändringsarbete och de konsekvenser det kan få på individnivå för deltagarna måste också lyftas och hanteras inom ramen för forumet.

Gruppdynamik och ”vi-känsla”

Att arbeta medvetet med gruppens dynamik och process är en viktig del i Tjej- och Killforums metod. Det ställer krav på forumledarens förmåga att se var gruppen befinner sig och identifiera vilka behov som finns. Forumledaren måste ha förmågan att se gruppen och individerna i den och samtidigt kunna läsa av relationer, maktbalanser och stämningen i gruppen i olika situationer. Utöver att känna individerna i gruppen och veta hur de interagerar med varandra bör forumledaren ha en förståelse för gruppen och individernas lokala kontext och förutsättningar samt vilken roll de har i lokalsamhället. Forumledarens uppgift är att se, och ibland synliggöra, förhållanden, strukturer och relationer i gruppen samt leda gruppen genom olika stadier av konflikt och samförstånd.

Att arbeta med gruppens dynamik och med olika verktyg och övningar kunna styra den åt olika håll ingår i forumledarens uppdrag. Det kan exempelvis handla om allt från konstruktiv konfliktantering och försoningsarbete till att skapa en gemensam förståelse av ett ämne eller en fråga. Det kan handla om att veta vad som behövs för att

”

Det handlar om att vara närvarande, tillgänglig, stärkande och inlyssnande i samtal med ungdomarna för då sker ett utbyte mellan mig som ledare och deltagaren. Nästa gång väljer ungdomen att vända sig till mig när den behöver samtala och känner tillit för mig som ledare och förebild.”

Forumledare

dämpa en stressad eller för högljudd grupp eller veta vad, vem eller vilka som kan fungera som katalysator om gruppen tappat fart i något avseende.

Att jobba med gruppdynamiken i Tjej- och Killforum kan innebära att möjliggöra för vissa deltagare att visa sina förmågor och bereda plats åt dem som ibland hamnar i bakgrunden. Det kan också handla om att skapa förtroende i gruppen för någon som de inte känner sedan tidigare genom att arbeta med framväxten av inkluderande kultur. Förhållningssätt, innehåll och hur forumen läggs upp kan skifta från vecka till vecka beroende på känslan i gruppen, vad som hänt utanför forumet eller hur individer i gruppen mår.

Att jobba med gruppdynamiken i forumen möjliggörs av att gruppen till största delen består av samma personer varje vecka, att deltagarna är mer som aktiva medlemmar snarare än spontana besökare. Att skapa en tydlig grupp och jobba med den stärker identiteten och individerna i gruppen, det möjliggör relationsbyggande och trygghetskapande som inte finns i mer öppna grupper där man kan komma och gå lite som man vill.

Här är det också viktigt att nämna att i alla grupper och områden så finns det vissa individer som hörs och syns och som alltid får frågor om att engagera sig eller vara med i projekt. Vissa av dessa personer återfinns i Tjej- och Killforums verksamheter, men det är inte bara de som är med i forumen. Rekryteringsinsatser kan rikta sig till olika individer och grupper och den grupp som till slut utgör forumet kan ha väldigt olika bakgrund och erfarenheter. Därför är det extra viktigt att jobba med gruppens dynamik och att kunna se vad deltagarna har gemensamt.

I Tjej- och Killforum handlar arbetet med gruppdynamik om flera lika viktiga delar:

- Att skapa en gemensam identitet som utgår från syskonskapet där individer i gruppen förhåller sig schysst till sig själva och varandra. I denna identitet ingår en känsla av att alla i gruppen lyssnar aktivt på varandra, lyfter och peppar varandra, respekterar varandra och vill varandra väl. I Tjej- och Killforums gemensamma identitet ingår en nyfikenhet gentemot sig själv och andra som skapar en tillåtande och trygg plats. Detta kan med fördel skrivas ned i gemensamma regler och förhållningssätt.
- Att formulera kortsiktiga och långsiktiga mål för forumet tillsammans i gruppen, så att det blir tydligt för alla varför forumet finns och vad gruppen vill använda det till. Det är viktigt att tillsammans bestämma hur forumet ska fatta beslut och vilka beslut som fattas av vem samt att möjliggöra självbestämmande i gruppen så långt som möjligt.
- Att skapa utrymme för en positiv rollsökning där individer i gruppen inte nödvändigtvis behöver gå in i samma roller, eller hamna i samma grupperingar, som de gör i andra gruppkonstellationer. Här är det viktigt att se vilka formella och informella maktstrukturer som finns. Ambitionen är att deltagarna i Tjej- och Killforum ska få utrymme att utforska olika roller och ledaren skapar förutsättningar för en medveten rollförflyttning inom gruppen, där exempelvis olika deltagare får prova på att leda olika delar av forumen eller där deltagare får utmana varandra.
- Att skapa en grupp som är stark tillsammans fast individerna i den är olika. I forumen är det ofta så att vissa bara vill ha ett sammanhang medan andra vill förändra världen och i Tjej- och Killforum är det lika okej, så länge de inte begränsar varandras möjligheter till personlig utveckling.

Exempel på förhållningssätt och regler:

- **det som sägs här stannar här**
- **ställ bara frågor du själv vill svara på**
- **du behöver aldrig svara om du inte vill**
- **du lyssnar på vad andra vill berätta för dig**

Samtal för förändring

Tjej- och killforums verksamheter bygger på ett pågående samtal mellan forumledarna och deltagarna. Själva samtalet och hur det utformas är en av huvuddelarna i Tjej- och Killforums metod. Samtalet inom gruppen, tillsammans med ledarna och deltagarnas inre samtal med sig själv, är det som för gruppen och individerna framåt. Sättet som deltagare och ledare pratar med varandra på forumen återkommer oavsett vilket tema det är fokus på eller vilken aktivitet det är som genomförs.

Samtalet används för att skapa en gemensam kunskap och förståelse för de frågor som berörs. Samtalet i Tjej- och Killforum möjliggörs genom att blanda innehållet i forumen, då seriösa frågor och omvälvande diskussioner blandas upp med aktiviteter som ger perspektiv och nya intryck. Att ha en matlagningskväll eller spela biljard med gruppen är ofta lika viktigt som att diskutera aktuella frågor eller normer. Det är blandningen som skapar tillit och en gruppkänsla som gör att deltagarna i samtalen vågar öppna upp inför varandra och sig själva.

Samtalet som metod ställer stora krav på forumledaren och ideella ledare att kunna ställa frågor på ett sådant sätt att diskussion och eftertanke kan uppstå. Det handlar om att öva sig på att lyssna aktivt och kunna ta in det deltagarna säger och att våga vara personlig.

Lärandet i gruppsamtal är individuellt och gemensamt på samma gång. Individuellt då var och en lär genom att ompröva sina egna föreställningar om samtalsämnen. Gemensamt då alla i gruppen utvecklar en förståelse som inte hade kunnat skapas på egen hand, en förståelse som delas med gruppen.

I ett samtal lär man sig av varandras tankar och erfarenheter om ett ämne som exempelvis mansnormen och maskulinitet, som alla i gruppen har en relation till och vill förstå bättre. När man samtalar så skiljer det sig från information eller föreläsning. Det handlar inte heller om att diskutera och debattera för att vinna över varandra med färdigtänkta och smarta argument, utan om att tillsammans skapa ett samtalsklimat där alla i gruppen får och tar plats.

Det är inte alltid lätt att samtala på ett kreativt och positivt sätt. Så snart någon dominerar samtalet eller rummet kan det innebära att de andra får mindre plats. Av de som deltar krävs ett demokratiskt förhållningssätt, vilket innebär att vara lyhörd och betrakta alla erfarenheter som värdefulla.

Det kan vara viktigt att öva på att samtala och att ledarna är uppmärksamma på gruppens tonläge och inlägg. Annars är risken stor att man fortsätter i invanda samtalsmönster och en gruppdynamik som

inte lyfter alla kan förstärkas. För att bidra i ett samtal kanske någon behöver öva på att ta mindre plats medan en annan måste upphöra med att sitta tyst. Båda delarna kräver övning, självreflektion och tydlig ledning.

ATT FÅ IGÅNG BRA SAMTAL

- Löpande under forumens gång är det viktigt att jobba med trygghet och teambuilding i gruppen. Det kan vara bra att lämna svåra ämnen tills gruppen känner sig mer bekväma med varandra.
- Starta varje forum med en samling, där deltagarna får dela med sig till varandra i gruppen om hur de mår och om de har tänkt på något särskilt sedan sist.
- Det är bra att alltid ha en kort inledning om vikten av samtalet där frågor som "varför är detta viktigt" och "vad ska vi tänka på" tas upp.
- Se till att skapa ett utrymme där alla kan ta plats. Det finns metoder för det, som till exempel rundor, "pratpinne", lyssningsövningar, prata i mindre grupper eller rollspel.
- Det är bra om gäster till forumen är personer som deltagarna själva uttryckt att de vill träffa. Samtalen blir bäst om intresset inte behöver väckas utan redan finns.
- Det är viktigt att samtalen förs på ett sådant sätt att alla känner att de har något att säga. Det måste läggas på en sådan nivå att det kan utgå ifrån deltagarnas egna erfarenheter, så att ingen kan känna sig bortgjord eller utanför. Det handlar om att ställa frågor på ett inbjudande sätt, så att samtalet kan handla om deltagarnas åsikter och erfarenheter snarare än om vad som är rätt och fel.
- Se till att det finns en tydlig ledare för samtalet, som kan gå in och bryta om det tappar fokus och som kan ställa följdfrågor för en fördjupad diskussion. Samtalsledaren bör ha fått tid att förbereda sig. Oftast är det forumledaren, en nyckelperson eller någon av de ideella ledarna som tar denna roll.
- Det är bra om deltagarna får möjlighet att förbereda sig inför de olika forumträffarna och därför är det viktigt att planeringen görs i god tid innan. Om forumet hålls på en plats där ungdomarna befinner sig även mellan forumen är det bra att sätta upp anslag som påminner dem under veckans gång om vad kommande tema är. Det fungerar också som marknadsföring och information till andra som undrar vad forumen gör.

”Ungdomarna behöver få en chans, alla vet inte ens att det går att göra bra grejer. Det är viktigt att berätta det – i Killforum får man nycklar till vissa dörrar. Jag tror att mötesplatser som Killforum kommer behövas ännu mer i framtiden.”

Hajir, forumledare

VAD GÖR MAN I TJEJ- OCH KILLFORUM?

Deltagare är medskapare

Tjej-och Killforums verksamheter bygger på att ungdomarna är medskapande i processen. Deltagarna, referensgruppen, de ideella ledarna och forumledaren bestämmer tillsammans innehåll och aktiviteter. På sikt blir forumen en plattform där deltagarna kan organisera sig och driva frågor för ett lokalt förändringsarbete.

Egenmakt i Tjej- och Killforum handlar om att få makt genom tillgång till kunskapen, redskapen och förmågan att påverka sitt liv, definiera sig själv och sitt närsamhälle.

Grundläggande i forumen är att som deltagare få möjligheten att stärka sin egen självkänsla och därigenom varandras. Detta görs genom att visa på vilka möjligheter deltagarna har att förändra sin och andras situation, att ge deltagarna utrymme att våga drömma och att sätta upp gemensamma mål för framtiden, genom att visa på tydliga exempel från verkligheten.

Tjej- och Killforum arbetar med utökandet av deltagarnas egenmakt genom att de får tillgång till kunskapen, redskapen och förmågan att påverka sitt liv, definiera sig själv och sitt närsamhälle.

FN:s Barnkonvention är ett betydelsefullt verktyg om man lär sig använda den. Artiklarna 1 till 5 fastslår den vuxnes skyldighet att alltid se till barnets bästa i alla beslut som rör barnet, att inget barn ska diskrimineras och att politikerna ska se till att alla barn som bor i landet får det de har rätt till. I Barnkonventionen fastslås barnets rätt att uttrycka sin mening i alla frågor som berör det (artikel 12) och rätt till yttrandefrihet (artikel 13).

Med stöd från forumledaren kan konventionen användas för att påverka politiker och andra makthavare, såväl i närsamhället som samhället i stort. Forumledaren anordnar utbildning i Barnkonventionen och andra ämnen som är relevanta för gruppen.

Ungdomar har rätt att göra sina röster hörda, framföra åsikter, komma med lösningar och därigenom få inflytande och vara medskapande i förändringsarbeten.

Det tar olika lång tid för olika grupper att förflytta sig från forumdeltagare till påverkansaktörer. Även olika individer utvecklas olika fort och känner olika nivåer av lust. Det måste finnas en flexibilitet inför detta och gruppen får gemensamt bestämma när och om de vill berätta för andra vilka frågor de diskuterar och vad de vill förändra.

I vissa grupper vill ett fåtal individer gå vidare och exempelvis jobba mer kampanjriktat eller driva en särskild fråga och då kan de starta en arbetsgrupp för att jobba vidare med det. Det är inget krav att alla i forumet ska vilja engagera sig i påverkansarbete, men möjligheten ska finnas och kännas lättillgänglig för de som önskar det.

” Jag lär mig mycket här, till exempel organisering, politik och barnens rättigheter.”

Mohamed, Rinkeby

Det är viktigt att komma ihåg också att påverkans- och förändringsarbete kan ske på olika sätt. Att påverka sin nära omgivning, exempelvis familj och vänner, kan göra stor inverkan på deltagarnas vardag och några av deltagarna kan utöva påverkan på så sätt. Genom diskussioner och genom att ta med sig verktyg från forumen ut till sina andra sammanhang kan man förändra andra människors tankar eller handlingar. Andra deltagare vill organisera sig och driva ett aktivt förändringsarbete i form av kampanjer eller opinionsbildande insatser.

EXEMPEL: TJEJFORUM TJÄRNA ÄNGAR

På Tjejforum på Tjärna Ängar i Borlänge diskuteras rasism då en av de ideella ledarna har blivit utsatt för ett grovt rasistiskt hatbrott, där hon också utsatts för fysiskt våld, när hon nyttjade kollektivtrafiken i staden. Hon delar med sig av sina upplevelser och under samtalet börjar de andra deltagarna också öppna upp om sina erfarenheter. Majoriteten av tjejerna delar med sig av historier som hänt dem på senare tid och en känsla av ilska och hopplöshet sprider sig i gruppen.

Samtalet fortsätter hela kvällen och precis i slutet, innan det är dags att gå hem, har några av tjejerna bestämt sig för att de vill göra något åt situationen. Det de känner att de har makt att påverka är sina respektive skolmiljöer – de bestämmer sig för att starta en kampanj som de vill kalla ”Ingen Rasism i Skolan”. Planeringsgruppen beslutar sig för att anordna en demonstration med fackeltåg och brandtal på en av Borlänges stora arenor och tjejerna är nöjda med arrangemanget men i efterhand känner de att de vill göra ännu mer. De börjar planera en folkbildningskampanj som riktar sig till ungdomar i skolorna i Borlänge och tar fram ett workshopupplägg som de erbjuder gratis till elevråd i stadens skolor och som genomförs hos grupper, från lågstadiet till gymnasiet. Elevråden och klasserna som besöks får möjlighet att lyfta specifika situationer från sin skolmiljö och att tillsammans diskutera frågorna och hur de kan hanteras.

” Det som många saknar är tron på sin egen förmåga, men också andras tro på ens förmåga. Oftast säger de till mig som ledare, 'Du tror på oss, och på att vi kan göra det här'. Det händer att ungdomarna upplever att lärarna säger 'Det räcker med ett godkänt, du kommer ändå inte klara av det'. Den typen av kommentarer och förväntningar påverkar ungdomarna enormt.”

Forumledare

Träna självkänsla

Självkänsla handlar om vad en person tänker och känner om sig själv. Det har inte att göra med om man är bra eller dålig på att göra olika saker. Dålig självkänsla kan leda till att man avstår från att göra sådant man egentligen vill och istället göra saker som andra anser att man ska göra

I Tjej- och Killforum tränas självkänslan bland annat genom att alla hörs och blir lyssnade till, att förslag och idéer tas på allvar och kan omsättas i aktiviteter. Självkänslan kan stärkas genom att man klarar av saker man aldrig trodde var möjligt eller att man helt enkelt respekteras och accepteras i gruppen för den man är. Det handlar om att skapa en gemensam inställning i forumet som är icke-dömande och där ungdomarna stöttar och lyssnar på varandra.

Tron på ens egen förmåga och kompetens kan stärkas genom att vara i en tillåtande miljö där man vågar ställa frågor, vädra tankar och göra saker man kanske dragit sig för tidigare. Ledarna har en viktig roll i att skapa en uppmuntrande och peppande stämningen som gör att forumdeltagarna kan jobba aktivt med att stärka sin självkänsla och uppfattning om sina förmågor och möjligheter. Erfarenheter och situationer där man får se sig själv genom andras ögon ger forumdeltagarna möjligheter att se sig själva mer objektivt – och våga ställa relevanta frågor till sig själv om vem man är och vart man vill.

” Vi kan stärka ungdomarna som har dålig självkänsla eller är alienerade, eftersom allt runt dem rubriceras och debatteras som problem. Allt det här färgas ungdomarna av och det är många gånger som jag har suttit i möte när Tjej- och killforum startar då ungdomarna säger 'Det är för att jag är svart, som jag inte får jobb'. Det här bygger på att man är fast i ett mindset som påverkats av yttre faktorer som ungdomarna blivit hjärntvättade av. Detta är verkligheten, och det måste vi förhålla oss till. Först måste man tvätta bort etiketterna och sen kan man börja säga 'Det här är dina rättigheter, det här är vår ambitionsnivå – du ska drömma stort, vilka möjligheter ser du framför dig?' ”

Forumledare

EXEMPEL: KILLFORUM RINKEBY

En grupp av unga killar från killforumet blev filmade av ett TV-team från norska NRK. Teamet var i Rinkeby för att filma ett inslag om ökad kriminalitet i socialt utsatta områden. De lät bara kameran svepa över ungdomarna när de stod vid en busshållplats och på så sätt blev de en illustration till inslaget. NRK bemöda sig inte om att ta reda på om dessa unga verkligen var kriminella men genom att visa bild på dem samtidigt som de diskuterade ökad kriminalitet så framstod ungdomarna som det.

Inslaget visades också i SVT (på så sätt fick ungdomarna reda på det). De kände sig kränkta och förnedrade och i killforumet diskuterades på vilket sätt de skulle kunna få inslaget borttaget och att både SVT och NRK borde be om ursäkt. Ungdomar skrev en debattartikel som fick stor spridning. Inslaget togs bort och NRK bad om ursäkt. Det här stärkte ungdomarnas självkänsla men också deras möjligheter att tillsammans bli en påverkanskraft att räkna med. Hela händelsen var respektlös och när ungdomarna påpekade det och nådde ut i media gav det kraft till hela killforumet och troligtvis till andra också i området.

Normkritik och att tvätta bort etiketter

Normkritik är ett sätt att fokusera på makt och genom att belysa normer om vad som anses vara ” normalt ” och ” avvikande ”, samt hur det konstrueras i ett samhälle, kan man utmana de orättvisor och diskriminering som normerna för med sig. Normkritik är ett ifrågasättande av de kategoriseringar som samhället gör och som i förlängningen skapar ojämlika maktförhållanden och begränsar människors liv. Ett normkritiskt förhållningssätt handlar om att sätta fokus på strukturer och konsekvenser av dessa, snarare än på individer och deras uttryck.

Att synliggöra och vara medveten om vilka normer som råder i samhället och hur de påverkar oss är viktigt för att förstå varför vardagen ser ut som den gör. Det ger oss en möjlighet att se problemens ursprung och hitta ett konkret sätt att arbeta mot exempelvis diskriminering.

I Tjej- och Killforum diskuteras hur normer skapas och hur de kan monteras ner. Deltagarna får konkreta verktyg för att arbeta mot diskriminering och för att granska de system som ger olika människor olika förutsättningar i samhället. I samtal och i diskussioner ligger normkritik till grund för det rättighetsarbete som sker inom ramen för forumet.

Fokus flyttas från ungdomarna och huruvida de fötts med "önskvärda attribut" eller ej och hamnar istället på konstruktiva samtal om strukturer, förflyttning av makt, politik och fördelning. Att jobba normkritiskt är en förutsättning om vi på allvar vill skapa en förändring som innebär att alla barn har samma möjligheter och rättigheter att delta i samhället.

Under Tjej- och Killforum tränas inte bara självkänsla och förmågan att tänka normkritiskt. Forum visar hur man kan påverka och bli delaktig i samhället. Att känna delaktighet och kunna utöva inflytande är en rättighet och ett verktyg för den unge att förverkliga sina framtidsplaner och drömmar.

Påverkansarbete kan ske på olika sätt. Att påverka sin nära omgivning som familj och vänner kan vara ett effektivt sätt att skapa diskussion som kan leda till förändring. När ungdomarna vill nå ut till större grupper, till exempel boende i området, intresseorganisationer, skolor samt till politiker med flera, är kampanjen ett bra verktyg för att nå så många som möjligt för att påverka och skapa opinion.

Delaktighet och självorganisering

I forumen läggs stor vikt vid deltagarnas delaktighet och gruppens självorganisering. Det kan handla om allt ifrån att genomföra aktiviteter till att synliggöra orättvisor i samhället. Att anordna kultur- och idrottsvenemang eller att driva en kampanj eller politiskt påverkansarbete om en särskild fråga kan vara sätt för ungdomarna att ta första steg mot delaktighet.

” Det är viktigt att prata om vad inflytande och makt betyder. Deltagarna är unga och oftast har de inte fått möjlighet till inflytande i något forum. De börjar oftast med att säga att de vill ha ett rum, någonstans att vara. När de fått det, och när de genom samtalen och aktiviteterna blivit mer medvetna och börjat diskutera orättvisor i samhället, då växer tanken på hur de kan ta större plats, få mer inflytande och förstå världen bättre.”

Forumledare

Självorganisering handlar om hur gruppen arbetar tillsammans när de står inför en utmaning och hur deltagarna i gruppen diskuterar problem, hittar lösningar och sätt att arbeta med frågor som de vill förändra i samhället. Det är gruppen själv som svarar på hur de ska hantera de utmaningar de ser. Ungdomarna har tolkningsföreträdare som gällande sin egen situation och får i forumen vara de som är experterna. Det är utifrån deras villkor som forumet byggs upp.

Egenmakt handlar i detta sammanhang om att ha tillgång till möjligheter, kunskap, bättre självkänsla och kraft att påverka såväl sin egen vardag som samhället i stort, både som individ och tillsammans med andra.

Tolkningsföreträdare innebär att den/de som utsätts för diskriminering eller kränkningar är den/de som ska ha makten att förklara hur det tar sig uttryck och vad som kan och bör göras till följd av det. Människor som personligen inte berörs eller utsätts för sådan diskriminering eller sådana kränkningar ska inte förmänska upplevelsen hos de som utsätts. I denna kontext betyder det alltså att deltagarna i forumen är de som har rätten till, och företräde i, att tolka och definiera sin egen situation.

Forumledaren som katalysator och möjliggörare

Forumledaren är nyckeln till att ett forum blir stabilt och framgångsrikt. Många människor har förmågan att vara bra ledare och det handlar framförallt om vilja, engagemang och en förståelse för deltagarnas sammanhang och livssituationer. Erfarenheter från forumarbetet visar att en framgångsfaktor kan vara att ledaren är uppvuxen i området, eller i ett annat område med liknande uppväxtvillkor och förutsättningar. Det kan gå snabbare för ungdomarna att öppna upp för en ledare de kan relatera till, som har egna erfarenheter som ungdomarna kan känna igen sig i. En ledare som bär på en sådan förståelse kan enklare anpassa forumet utifrån deltagarnas situation och låta samtalet ske på deras villkor. Om en person ska leda ett forum men inte har med sig denna typ av erfarenheter måste den jobba mycket på att skapa sig en förståelse för deltagarna och bygga relationer innan ledarrollen tillträds.

Forumledarens roll är att se sig själv som en möjliggörare och förebild, att ha god självkänedom och att vara trygg i sig själv. Ledaren ska kunna vara närvarande i samtal och aktiviteter utan att styra dem, få deltagarna att känna sig trygga och sedda och stötta dem så att de tar egna initiativ. Detta kan ske om ledaren engagerar sig tillsammans med deltagarna, är tillgänglig och öppen, inte har förutfattade meningar och kan bjuda på sig själv och sina personliga erfarenheter.

OM FORUMLEDAREN

- Det är bra om ledaren redan från start är en person som ungdomarna kan känna igen sig i och som de har förtroende för. Om det kommer in en ny person måste den jobba uppsökande och mycket med relationsbygge redan innan forumet drar igång, för att lära känna ungdomarna i området och få en inblick i de lokala förutsättningarna.
- Ledaren måste ha en ledarstil som är demokratisk och inkluderande, med en tydlig pedagogisk tanke och riktning.
- Ledaren måste kunna skapa en maktöverföring till gruppen och använda workshops, brainstorming, fokusgrupper, individuella samtal och övningar för att hantera gruppens process och låta den forma forumet.
- Ledaren måste ha lust och tid att arbeta inlyssnande och kunna hjälpa varje individ i forumen framåt även i deras individuella processer.
- Ledaren ska vara en bra förebild och vara en person som vågar kliva in i svåra situationer och visa på olika alternativ och vägar.
- Ledaren måste vara organisatorisk och ha ett öga för administration då det är många saker runt forumen som kräver struktur och ordning. Några exempel är planering, dokumentation, uppföljning och rapportering.
- Ledaren ska ha genomgått en ledarutbildning hos Rädda Barnen och känna väl till de regler och förhållningssätt som finns i organisationen gällande att driva trygga och säkra mötesplatser, exempelvis policyn och utbildningen inom Tryggare Tillsammans.
- På varje forum ska minst två personer över 18 år som har ledarroller vara på plats. Det kan vara forumledaren, ideella ledare och/eller lämplig personal från skolan/ungdomsgården/Folkets Hus. Detta för att öka ledarnas och deltagarnas trygghet men också för att som ledare kunna få feedback och ha någon att bolla med. Det är också viktigt att vara två om svåra situationer uppstår.
- Ledaren ska bedömas som lämplig ledare av Rädda Barnen och detta innebär förutom kompetens och förmåga också exempelvis att den måste lämna utdrag ur belastningsregistret innan den tillträder ledarrollen.

”I Killforum är det viktigt att vara ärlig och vara en bra förebild men också att visa att vi gör saker för varandra. Allting du gör där är för andra, inte bara för dig själv och allt blir roligare då.”

Mahad, deltagare

ATT STARTA ETT FORUM

Kartläggning och behovsanalys

Kartläggningen görs för att identifiera såväl viktiga personer och aktuella frågor i området. En långtgående förståelse för den lokala kontexten är avgörande för ett forum som arbetar övergripande och långsiktigt med social mobilisering.

Kartläggningen görs i huvudsak genom uppsökande arbete där man träffar exempelvis boende, föreningsliv och relevanta personer i stadsdelen/kommunen. Det är viktigt för att förstå områdets möjligheter, vilka behov som finns och vad boende i området känner och önskar. I detta förberedande arbete ingår det att förankra forummetoden så att relevanta aktörer i området är införstådda om behovet av, och formerna för, ett forum. Det är under denna fas som nyckelpersonerna identifieras och allt fokus ligger på att bygga relationer.

I det uppsökande arbetet under kartläggningen lägger alltså forumledaren, och eventuellt också de ideella ledarna, mycket tid på att träffa ungdomar, föräldrar, andra boende i området, tjänstepersoner, personal på skolan och ungdomsgårdar bland andra. Det finns också ett värde av att bara ”hänga runt” i området för att få en bättre förståelse för läget och för att skapa mer informella relationer med personer som man kanske inte träffar genom möten. Den här processen tar, och måste få ta, tid.

Kartläggningen innefattar även kunskapsinventering bland tjänstemän, personal på fritidsgårdarna och nyckelpersoner. Om utbildning i Barnkonventionen, maskulinitet, genus, normkritik, antirasism eller liknande behövs ska detta planeras och genomföras.

Extra mycket fokus vid kartläggningen läggs på ungdomar som man träffar i olika grupper, på olika platser och i olika konstellationer. Det kan innebära besök till den lokala boxnings- eller fotbollsklubben, skolan, ungdomsgården eller att bara vara på torget. Med nyckelpersonernas stöd kan man redan här börja prata med ungdomarna om om inflytande, delaktighet och egenmakt.

1

Kartläggning och
behovsanalys

2

Marknadsföring och
rekrytering

3

Säkerställa praktiska
förutsättningar

4

Definiera forumets
aktörer och roller

5

Att skapa
det trygga rummet

6

DAGS FÖR
UPPSTART!

Steg för att starta forumet.

Viktiga frågor som brukar komma upp i inledande samtal är skolan och lokala ungdomsgården; ungdomarna har ofta idéer om hur området kan förbättras, vad som behövs och vad de skulle vilja förändra. De möten som äger rum under kartläggningen, de relationer som byggs upp och de frågor som diskuteras kan lägga grunden för att starta arbetet. Kartlägningsarbetet ger i bästa fall viktig information om hur man kan närma sig ungdomarna på ett bra och konstruktivt sätt, vilka frågor som väcker engagemang i området samt ge en indikation på vilka ungdomar som kan tänkas vilja vara med i forumet.

Kartläggningen ger en förståelse för vilka aktörer och personer som finns i området och hur maktrelationerna mellan dessa ser ut. Det är viktigt att vara medveten om vilken roll, om någon, forumet kan komma att spela i den lokala kontexten. Det kan vara viktigt att göra en maktanalys också för att kunna fatta väl avvägda beslut om vilka samarbetspartners som är relevanta för forumet och hur ett samarbete skulle kunna se ut.

I denna fas är det också viktigt att göra ett gediget arbete med riskanalyser för de kommande forumen där en analys görs av vilka begränsningar som finns, vad de utgörs av och vilka risker ett forumarbete potentiellt skulle kunna medföra såväl för dess deltagare som för personal.

Skapa intresse och bjuda in deltagare till Tjej- och Killforum

I planeringsfasen ingår det att skapa intresse och engagemang för Tjej- och Killforum hos ungdomarna i området. Det görs redan i kartlägningsarbetet och om ungdomarna har fått ett gott intryck av forumledaren kan det vara avgörande i den påföljande mer riktade fasen att bjuda in till forumet.

I det uppsökande arbete gäller det att möta ungdomarna där de är. För att hitta ungdomarna, om de exempelvis inte kommer till gården

eller är aktiva i föreningslivet, kan nyckelpersonerna och referensgruppen spela en avgörande roll för informationsspridning och för att skapa förtroende.

För att skapa intresse för forumen är det viktigaste att berätta hur arbetet går till och poängtera att det är deltagarna själva som sätter agendan, att det finns flexibilitet och att man kan ändra allt eftersom det händer saker. Det är viktigt att inge hopp och tro på att man tillsammans kan förändra sin vardag och påverka närsamhället samt informera om att det är frivilligt och gratis.

Det kan vara en bra idé att till exempel ha ett informationsbord på skolan eller ungdomsgården. Eller att stå på torget under en helg och berätta vad Tjej- och Killforum är för något, särskilt om man är ny i ett område eller om organisationen ska göra något där för första gången. På samma sätt kan det vara en bra idé att köra några större evenemang med aktuellt tema som är öppna för alla, för att väcka ett intresse och ge en bild av hur forumen går till samt vad de kan innehålla. Det är ett bra sätt att träffa många ungdomar samtidigt och då märka vilka som har ett intresse av att delta i forumverksamhet.

Säkerställa praktiska förutsättningar

Innan forumet dras igång måste mycket praktiskt finnas på plats. En **lokal** måste vara tillgänglig. Det ska helst vara ett ställe som ungdomarna känner sig trygga med, som är enkelt att gå till och säkert att sig till och från. Nycklar och passerkort ska ha lösts ut och finnas tillgängliga för de ledare som ska ha hand om forumen. (Läs mer om lokalen under "trygga rum" på s. 38)

Det är också viktigt att Rädda Barnen skriver ett **avtal** med kommunen/stadsdelen, så att alla är överens om vad som ska gälla under forumet, vad som förväntas av ledarna och vilka regler som bestäms. Det är viktigt också att se till så att avtalet förankras hos relevant personal så att alla vet vad överenskommelsen består i och vem som har mandat att fatta vilka beslut.

Innan ledare börjar jobba med forumet bör de ha genomgått en **intern utbildning** för ledare och gällande Rädda Barnens värdegrund och direktstödsarbete. Alla ledare som jobbar i forumverksamhet, oavsett om de är ideella eller ej, ska kunna presentera ett utdrag från belastningsregistret samt genomgå en utbildning i Child Safeguarding eller Tryggare Tillsammans.

En **budget** ska vara tydlig från början så att samtliga deltagare vet vad som är möjligt att göra. Om gruppen vill göra aktiviteter som kostar mer än vad medlen räcker till får de vara kreativa och göra en insamling eller ett evenemang som skapar möjligheter för dem att få in pengar till det de vill göra.

Därutöver tillkommer viktiga **administrativa rutiner** som att skapa namn- och närvarolistor och förteckning över kontaktpersoner, tänkbara gäster, program, föräldrabrev och regelbundna avstämningar med relevanta personer från kommunens/stadsdelens administration.

Definiera forumets aktörer och roller

Forumledaren är en person som kan komma från Rädda Barnen eller någon samverkanspartner. Det är en person med ledaregenskaper och med grundläggande kunskaper om området där forumet verkar. Forumledaren är utbildad i Barnkonventionen, samt vet vilka villkor som barn och ungdomar i socioekonomisk utsatthet lever med. Forumledaren har kunskap om hur arbete med inflytande, påverkan och ett aktivt medskapande går till. Forumledaren har god pedagogisk kunskap, kan engagera och motivera ungdomar samt har en förståelse för processledning och gruppdynamik. Forumledaren är den som under forumets gång håller gruppens gemensamma utveckling i fokus.

Nyckelpersoner är unga personer som har en ledande roll i samhället, formellt eller informellt. Nyckelpersonerna har ett stort och legitimt nätverk i området och ungdomarna har redan en bild av denna person som en förebild. Det kan vara en fotbollstränare, fritidsledare eller någon som studerar till jurist men ändå finns nära för ungdomarna på torget. Det är någon som fungerar som en ledare i sina handlingar och ord. Genom att identifiera nyckelpersonerna i området kan forumledaren få hjälp med att etablera kontakt med målgruppen och potentiella forumdeltagare.

En **ideell ledare** ska vara över 18 år och Rädda Barnens erfarenhet visar att det är en fördel om de är bosatta i området. Man finner dem

genom uppsökande arbete på ungdomsgårdar, hos föreningslivet eller genom att delta i aktiviteter som att spela fotboll, åka på läger eller delta på olika kulturella evenemang. En ideell ledare kan med fördel utgöras av de identifierade nyckelpersonerna om de känner att de har tid och möjlighet. Det kan också vara någon från området som har mycket potential och ledaregenskaper som forumledaren ser och kan investera tid och kraft i under forumets gång. De ideella ledarna är personer som kan inspirera ungdomar att upptäcka sina inneboende möjligheter och bli medskapande i olika förändringsprocesser som handlar om påverkan, inflytande, delaktighet. De ideella ledarna är också förebilder och det är de som hjälper till med det praktiska runt forumet. De ideella ledarna detaljplanerar och sköter bland annat inbjudningar till gäster, tar närvaro i forumen och ordnar logistiken kring utflykter.

Referensgruppen utgörs av deltagare i forumet som visar på mycket motivation, en mindre grupp som utgör en fast kärna i Tjej- respektive Killforum. Hur många som är med i gruppen beror på hur stort Tjej- eller Killforum är, det kan vara allt från 4–8 ungdomar som är mer engagerade och som kanske i framtiden vill bli ideella ledare. I forumen finns det ofta olika nivå på hur mycket ungdomarna vill delta. Vissa vill komma och ta del av innehållet medan andra vill vara

med och styra lite mer kring innehåll och genomförande. Referensgruppen blir forumet för de som vill engagera sig mer men som exempelvis är för unga att vara ideella ledare.

Referensgruppen och de ideella ledarna jobbar nära tillsammans, de sätter ihop innehåll och skapar en struktur för forumen. De är också marknadsförare av Tjej- och Killforum i sina respektive skolor och områden.

Deltagarna i Tjej- och Killforumet är ungdomar från 13 och uppåt som bor i området. Deltagarna är medskapande i forumets planering och aktiviteter såsom beskrivits ovan och i texten. Antal deltagare i forumen varierar beroende på exempelvis storleken på lokal men 10 är en bra lägsta nivå och 25 är ett bra max-antal. Att ta hand om gruppens och individernas utveckling blir svårt om gruppen är större än så. Många deltagare kommer första gången efter att de hört från sina syskon eller vänner att forumet finns, och det gäller att göra ett ordentligt förankringsarbete hos varje deltagare så att de förstår syftet med forumen och vilka möjligheter ett forum erbjuder.

I arbetet med forumet finns också **fritidsledare och övrig personal** på ungdomsgården. När forumet är på skolan så är också **lärare** involverade i arbetet. Men ungdomarna planerar och genomför aktiviteterna. Personalen har bara en stödjande roll.

Att skapa Tjej- och Killforums trygga rum

Ett tryggt rum är en plats där man känner sig hemma, men med en annan funktion och andra spelregler än i hemmet. Det är ett ställe där man tillåts ha olika åsikter och kan ifrågasätta eller ifrågasättas utan att bli förlöjligad eller diskriminerad. I ett tryggt rum har man förtroende varandra och det som sägs i rummet respekteras av gruppen.

Det är viktigt för gruppdynamiken att det finns ett fysiskt rum där bara forumdeltagarna får vara under den tid som forumet pågår. Ibland kan det vara hela ungdomsgården som då är stängd för andra besökare. Ibland är det ett rum på ungdomsgården, ett klassrum eller någon annan lokal. Det är viktigt att lokalen där forumet hålls är lättillgängligt och att ungdomarna känner en närhet till lokalen. Det måste vara en plats där ungdomarna kan slappna av och det är en framgångsfaktor om de har en positiv relation till platsen sedan tidigare.

En annan nyckel för att skapa det trygga rummet är förtroendet för ledarna och de andra deltagarna. Det är avgörande att deltagarna känner att de kan lita på att det de säger inte förs vidare utanför forumet, varken av andra deltagare eller ledarna, om inte särskilda skäl föreligger. Särskilda skäl kan vara exempelvis farhågor att en ungdom far illa hemma eller utsätts för kränkningar i skolan, då träder såklart Rädda Barnens protokoll med tillbuds- och orosanmälningar in. Att skapa trygga rum sker inte över en natt. Det måste finnas ett tålmod och en långsiktighet i arbetet som utgår ifrån en förståelse av att det kan ta tid för deltagarna att känna sig trygga och att den tryggheten är skör. Om något händer i forumet, om en ledare tappar förtroende eller om platsen av någon anledning plötsligt känns otrygg kan det betyda att förankrings- och mobiliseringsarbetet, samt byggandet av det trygga rummet, får börja om från början.

När det finns forumledare, ideella ledare och en referensgrupp på plats är det dags att starta forumet. Det är nu som själva verksamheten drar igång. Beroende på vilka lokala förutsättningar som identifierats under kartläggningen så kan uppstarten se olika ut, det är till exempel beroende av valet av plats och lokal. Om forumet ska hållas på en

Kvalitetssäkring, dokumentation och uppföljning

Redan innan forumverksamheterna sätter igång är det viktigt att ha en plan för uppföljning och utvärdering, för att garantera att forumen fungerar som det är tänkt och är en positiv upplevelse för deltagarna. Det är viktigt att sätta mätbara mål, såväl kvantitativa som kvalitativa, som man regelbundet kan mäta och följa upp för att se och analysera forumens resultat.

Att dokumentera noggrant från början är ett sätt att garantera kvalitet och minska risken för att arbetet blir personbundet. Om en ledare skulle behöva sluta är det bra om den som träder in inte behöver göra om kartläggningen helt från början för att lära sig om vem som är vem i lokalsamhället. En bra dokumentation kan möjliggöra en tydlig överlämning. Vårt att dokumentera är sådant som har direkt inverkan på forumens innehåll och kvalitet: vilka gäster som besökt forumet, vilka lokala föreningar eller initiativ man samverkat med, om och hur forumet fått utrymme i lokalmedia samt vilka relevanta aktörer som finns i området är några exempel.

ungdomsgård eller i ett Folkets Hus så kan det vara bra att börja med helt öppna kvällar, för alla som är nyfikna på vad Tjej- eller Killforum är och vad som erbjuds där.

Ibland kan det finnas en poäng med att inte sätta en struktur för tidigt och kanske helt undvika medlemskap och ett mer formellt engagemang under exempelvis första terminen. Om forumet öppnar med för mycket krav och regler på en gång kan många som skulle vilja delta i forumet falla bort. Då är det bättre att se på första terminen som ett rent relations- och förankringsarbete för att deltagarna ska förstå syftet med forumen och vara redo att engagera sig.

I en uppstartsfas är det viktigt att ha en fortsatt dialog med alla de som man träffade i kartläggningsfasen. Berätta att forumet är i gång och återkoppla till dem som har gett input och bidragit med värdefulla insikter. Det är viktigt att fortsätta vårda dessa relationer även efter att forumen startats. Lika viktigt är det att hålla en kontakt med forumdeltagarnas vårdnadshavare och närmaste anhöriga. Bjud in till ett öppet möte så att de får träffa forumledarna och lära sig mer om Rädda Barnens arbete.

För att kunna följa deltagarnas individuella resor genom forumet, och för att kunna dra slutsatser om hur gruppen tillsammans har förflyttat sig över tid, är det viktigt att så tidigt som möjligt göra en så kallad baslinjeundersökning med forumets deltagare. Det kan med fördel göras med såväl enkäter som intervjuer med enskilda individer och i gruppen. Syftet med en sådan undersökning är att se vad utgångsläget är gällande forumdeltagarnas syn på sig själva och samhället de lever i. Detta kan mätas på olika sätt och ställas i relation till nationell statistik för att ge en tydligare bild av lokala utmaningar och för att bedöma hur forumet utvecklas..

När forumet väl är etablerat genomförs utvärderingar regelbundet, minst en gång per termin. Gärna i slutet på terminen och gärna i digital form under någon av träffarna. Utvärderingar kan också genomföras för att mäta exempelvis nöjdheten med en specifik aktivitet eller gäst.

Planen för kvalitetssäkring, dokumentation och uppföljning ska vara klar redan innan forumet startar. Det finns utrymme att vara flexibel om man märker att avståndet mellan avstämningar behöver justeras eller att frågor behöver omformuleras. Mätningar och uppföljningar kan göras genom skriftliga eller muntliga utvärderingar, intervjuer samt dokumentation genom att skriva ner citat och ta bilder från gruppens aktiviteter. Kom ihåg att ha vårdnadshavarens tillåtelse för bilder om deltagarna är under 18 år.

En bra kartläggning, rutiner och dokumentation är nyckeln till att minska personbundenheten i ett forum. Det gör verksamheten starkare och lättare att lämna över till nya ledare om det behovet dyker upp.

” För ett år sen hade jag inte sagt ifrån om jag blev utsatt för kränkningar eller diskriminering. Nu när jag känner till mina rättigheter kan jag enklare säga ifrån.”

Citat från Killforum

EFTER TJEJ- OCH KILLFORUM

Ett bra avslut

Förr eller senare kommer grupper och individer till ett vägskäl när de känner sig klara med Tjej- eller Killforum. Det är viktigt att ett avslut då görs på ett genomtänkt sätt så att ungdomarna enkelt kan gå vidare in i andra aktiviteter om de så önskar utan att känna sig lämnade eller övergivna.

Deltagarna har under sin tid i Tjej- eller Killforum skapat band med varandra och med ledarna och kanske har de knutit sina första trådar i vad som kan bli till viktiga nätverk i framtiden. För en del ungdomar kan det vara viktigt att behålla kontakten med ledare från forumen även om de inte deltar på själva träffarna längre. Det är ett sätt att känna sig trygga med att de har någon de kan vända sig till som stöd i fortsatt förändring och utveckling.

Avslut i forumen bör ske på ett sätt som markerar att deltagaren genomgått en betydelsefull fas och nått ett avgörande mål i livet. Det får gärna ske med någon form av ceremoni där utdelning av diplom eller liknande bevis ingår som visar att man satsat sin tid och sitt engagemang under den här viktiga perioden i livet.

” Bra avslut är när ni som leder gruppen ser att deltagarna har fått verktyg och känner sig stärkta. De vet mer om sina rättigheter och kan försvara sig mot diskriminering eller personer som betar sig på ett felaktigt sätt. De blir äldre och behöver en annan plats där de kan fortsätta att se möjligheter. Att erbjuda en annan plattform där deras engagemang kan frodas och de får möjlighet att utvecklas är ett bra avslut.”

Forumledare

Efter åren med Tjej- eller Killforum har man förhoppningsvis fått en större självkänsla, större kunskap och ett större engagemang.

Det är viktigt att Rädda Barnen medvetet planerar någon möjlig fortsättning på engagemanget för ungdomen. Denna fortsättning får gärna möjliggöras i samverkan med lokala partners, utifrån en tydlig värdekedja, så att ungdomarna känner att de kan kliva från ett meningsfullt sammanhang till ett annat.

SAMMANFATTNING – VIKTIGA LÄRDOMAR

Vi hoppas att denna skrift gett er en nyanserad och tydlig bild av komplexiteten i att driva forum. Det handlar inte "bara" om att ha öppna mötesplatser för ungdomar utan snarare om ett aktivt förändringsarbete som sträcker sig över tid.

Den kanske allra viktigaste lärdomarna efter att ha jobbat med Tjej- och Killforum i snart ett decennium handlar om:

- **den viktiga roll som forumledaren har** och att det är personerna som driver forumet som är avgörande för om det är framgångsrikt eller ej. Ledaren måste vara någon som kan möta, se och lyssna på ungdomarna på ett konstruktivt, icke-dömande och motiverande sätt.
- **att processen måste få ta tid**, förankring och lokalt ägandeskap är nyckeln för ett framgångsrikt forum. Förändring sker inte över en natt.
- **att forumet direkt påverkas av externa omständigheter** och det blir ofta forumledarens roll att navigera i dessa och hitta konstruktiva sätt att hantera lokala problem och kriser.
- **att hela tiden vara flexibel, tålmodig och ödmjuk** i arbetet. Det är en utmaning att skapa starka forumverksamheter i de föränderliga miljöer där vi arbetar och det gäller att gå in med den insikten.
- **hur viktigt det är att visa ungdomarna att vi tror på dem** och tar deras berättelser och upplevelser på allvar. Vi kan ge konstruktiv kritik och utmana föreställningar de bär med sig men vi förminskar ingens upplevelse och vi tar ungdomarna på allvar.

Vi har skrivit denna text som en introduktion till Rädda Barnens arbete med Tjej- och Killforum. Det finns såklart mycket kunskap och lärdomar i organisationen som inte har gått att överföra till dessa sidor. Men vi hoppas att den gett dig insikt, kanske några tankeställare och ingångar till ett förhållningssätt som är bra att ha med sig när vi jobbar med ungdomar som lever i socioekonomiskt utsatta områden och deltar i våra forumverksamheter.

Tack!

Denna bok innehåller samlade erfarenheter från de forum vi bedrivit i Rädda Barnens regi under snart ett decennium. Det som ryms på sidorna är inte bara ord och punktlister – det är dagar och nätter fulla av samtal, tusentals timmar av engagemang hos deltagare och ledare. Det är skratt och tårar, brustna hjärtan, stora tankar och brinnande hopp.

Vi är många som lagt stora delar av våra liv, under många år, på detta arbete. Vi är stolta över det vi åstadkommit tillsammans under årens lopp och över de resor vi alla gjort, i forumen och var och en för sig. Vi är stolta över de rum vi intagit, de barriärer vi brutit ner och det syskonskap vi känt och skapat. Under åren har vi lärt oss otroligt mycket och vi står ödmjuka inför faktumet att vi ännu har mycket kvar att lära. Resan fortsätter.

Tack till deltagare, ledare, personal och alla andra som varit avgörande för Rädda Barnens Tjej- och Killforumverksamheter genom åren. Tack för att ni trott på oss, lyssnat på oss och för att ni varit med oss när vi hamnat i svåra situationer.

För det har inte alltid varit lätt, men det har alltid varit värt det. Och allt vi åstadkommit har vi åstadkommit tillsammans.

Rädda Barnen kämpar för barns rättigheter. Vi väcker opinion och stöder barn i utsatta situationer – i Sverige och i världen.

Rädda Barnen
107 88 Stockholm

Besöksadress:
Landsvägen 39, Sundbyberg

Tel: 08-698 90 00
kundservice@rb.se

www.raddabarnen.se